МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Податкова та митна справа»

на тему: «Митне оподаткування в Україні та його роль у формуванні доходів бюджету»

Виконавець:

студент 4 курсу 2 гр. ФФБС
Кузьмович Денис Олександрович

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Дубовик Ольга Юхимівна

ОДЕСА – 2025 р.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Митне оподаткування є важливою складовою фіскальної політики будь-якої держави, відіграючи ключову роль у формуванні бюджетних доходів та забезпеченні економічної безпеки. Для України, яка активно залучена в міжнародну торгівлю, митні платежі є не лише інструментом поповнення державного бюджету, але й важливим важелем регулювання зовнішньоекономічної діяльності, стимулювання національного виробництва та захисту внутрішнього ринку. Однак сучасна митна система України стикається з численними викликами, такими як непрозоре адміністрування, недостатня ефективність митного контролю, корупційні ризики, що потребують комплексного аналізу та реформування. У контексті інтеграції до світової економіки, важливим є також вивчення зарубіжного досвіду митного оподаткування та його можливого застосування в Україні. Актуальність цієї теми зумовлена необхідністю підвищення ефективності митної політики та її внеску у формування державних доходів, що є особливо важливим для підтримки економічної стабільності країни

Метою даної кваліфікаційної роботи є дослідження ролі митного оподаткування у формуванні доходів бюджету України та розробка напрямків удосконалення митної політики для підвищення її ефективності.

Для досягнення зазначеної мети в роботі поставлено такі **завдання:**

1. Розкрити сутність митного оподаткування та дослідити історичні аспекти його становлення.
2. Проаналізувати нормативно-правову базу митного оподаткування в Україні.
3. Вивчити основні підходи до формування сучасної митної політики держави.
4. Оцінити вплив митного оподаткування на формування доходів бюджету України.
5. Дослідити ефективність митного адміністрування.
6. Провести аналіз впливу митного оподаткування на діяльність підприємств.
7. Виявити проблеми сучасної системи митного оподаткування в Україні.
8. Дослідити зарубіжний досвід стягнення митних платежів та можливості його адаптації до умов України.
9. Запропонувати шляхи вдосконалення митної політики та адміністрування митних платежів.

Об’єктом дослідження є система митного оподаткування України.

Предметом дослідження є митні платежі як складова фіскальної політики держави та їх вплив на формування доходів бюджету.

У процесі дослідження було використано наступні **методи**: загальнонаукові - емпіричні (спостереження, опис) та теоретичні (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, пояснення, класифікація тощо), а також системний, функціональний тощо.

Інформаційною базою будуть слугувати праці українських та зарубіжних науковців з питань митного оподаткування, фіскальної політики, бюджетної системи та управління митними платежами; Митний кодекс України; Податковий кодекс України; офіційні дані Державної митної служби України; статистичні звіти Державного комітету статистики України; аналітичні огляди та дослідження міжнародних організацій.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68 найменувань), 1 додатку. Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок. Робота містить 8 таблиць, 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі ***«Теоретичні основи митного оподаткування»*** розкрито сутність митного оподаткування в Україні та досліджені історичні аспекти його становлення, проаналізовано нормативно-правову базу митного оподаткування в Україні, досліджено основні підходи до формування сучасної митної політики держави.

У другому розділі ***«Митне оподаткування в системі фіскальної політики України»*** оцінено вплив митного оподаткування на формування доходів бюджету Україні, досліджено ефективність митного адміністрування, проведений аналіз впливу митного оподаткування на діяльність підприємств.

У третьому розділі ***«Шляхи вдосконалення системи митного оподаткування в Україні»*** виявлено проблеми сучасної системи митного оподаткування в Україні, досліджено зарубіжний досвід стягнення митних платежів та можливості його адаптації до умов України, запропоновано шляхи вдосконалення митної політики та адміністрування митних платежів.

ВИСНОВКИ

Отже, митне оподаткування є вагомим інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що виконує не лише фіскальну функцію, а й сприяє захисту національного виробника, розвитку економіки та зміцненню фінансової стабільності держави. На основі аналізу історичного розвитку митної справи визначено, що митне регулювання трансформувалося від простого збору податків до комплексного управлінського інструменту, що охоплює політичні, економічні та правові аспекти.

Значна увага була приділена нормативно-правовій базі митного оподаткування в Україні, яка базується на положеннях Митного та Податкового кодексів, а також інших підзаконних нормативно-правових актах. Застосовано системний, функціональний та порівняльний методи дослідження, що дозволило глибоко проаналізувати чинні механізми адміністрування митних платежів, оцінити ефективність контролю та ідентифікувати слабкі сторони митної системи.

У ході роботи було встановлено, що митне оподаткування посідає чільне місце серед джерел наповнення бюджету України. Лише у 2024 році дохідна частина державного бюджету, сформована за рахунок митних платежів склала 609 млрд. грн. Це свідчить про суттєвий фіскальний потенціал митних платежів у структурі державних доходів.

Оцінка ефективності адміністрування митних платежів виявила значні досягнення у впровадженні електронних сервісів, спрощених процедур та заходів щодо цифровізації, однак залишаються серйозні виклики, зокрема:

1) Наявність корупційних ризиків;
2) надмірна складність процедур декларування;

3) недостатній рівень кадрового забезпечення та технічного оснащення митних органів;
4) вибірковий підхід до оцінки митної вартості товарів.

Аналіз впливу митного оподаткування на діяльність підприємств, проведений на прикладі ТОВ “АТБ-Маркет”, продемонстрував подвійний характер наслідків. З одного боку, спрощення процедур і запровадження електронних сервісів зменшили навантаження на бізнес. З іншого – зростання ставок митного обкладання на певні категорії товарів призвело до збільшення витрат підприємств, зниження рентабельності та необхідності перегляду асортиментної та логістичної політики.

На підставі результатів дослідження було сформовано комплекс пропозицій щодо удосконалення системи митного оподаткування, які включають:

1) Гармонізацію митного законодавства з європейськими стандартами шляхом імплементації положень “Конвенції про єдиний режим транзиту” та “Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами”, що забезпечить спрощення процедур переміщення товарів і зниження витрат для бізнесу.
2) Розширення інституційного інструментарію, а саме впровадження механізму авторизованого економічного оператора дозволить добросовісним суб’єктам ЗЕД користуватись преференціями, підвищуючи їхню конкурентоспроможність.
3) Продовження вдосконалення єдиної інформаційної системи обміну митною інформацією, інтеграція електронної митниці у загальнодержавну систему управління та оптимізація митного контролю.
4) Антикорупційна стратегія, яка забезпечить прозорість в роботі митних органів шляхом автоматизації процесів оцінки митної вартості та посилення відповідальності службовців.
5) Логістична модернізація, яка включає інвестиції у розвиток прикордонної інфраструктури, зокрема пунктів пропуску, складів тимчасового зберігання та інспекційних комплексів.

Реалізація зазначених пропозицій дозволить створити сприятливе середовище для зовнішньоекономічної діяльності, підвищити довіру з боку бізнесу та забезпечити стійке зростання митних надходжень.

У підсумку слід зазначити, що ефективна система митного оподаткування є запорукою не лише фінансової стабільності держави, але й конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації. Удосконалення митної політики повинно базуватись на збалансованому поєднанні фіскальної функції з розвитком підприємництва, інтеграцією до міжнародних економічних структур та забезпеченням прозорості управлінських процесів.

Отримані у процесі кваліфікаційної роботи висновки та рекомендації можуть слугувати орієнтиром для державної митної служби, представників бізнес-середовища та аналітичних центрів при розробці політик і рішень, спрямованих на подолання існуючих викликів у сфері митного регулювання.